

Čikagu začel izhajati prvi nemški list „Chicago Volksfreund“.

Čez najst let, kar je bilo Čikago proglašeno za mesto, t. j. leta 1847. je imelo že 17.000 prebivalcev. Prihodnjega leta je pa mesto dobilo brzojavno postajo in dne 10. aprila t. l. je prišla prva ladija po novem illinoiskem in michiganskem prekopu. V oktobru t. l. je pa v Čikago prišel prvi železniški vlak. To leto je mesto dobilo tudi vodovod in pa plinovo razsvetljavo. Štiri leta pozneje je Čikago dobilo železniško zvezo z Novim Yorkom in drugimi vzhodnimi mesti, kar je začetek njeni veliki trgovini.

Prebivalstvo se je odslej hitro množilo. Leta 1853. je že štelo 61.000 prebivalcev, 1860. l. 100.000, šest let pozneje 200.000, 1870. l. 300.000 in l. 1871. 350.000 prebivalcev.

Tedaj je bilo že trgovsko središče na ameriškem zapadu, glavno trgovišče za kmetijske pridelke les in je imelo velike mesnice za vole in prašiče. Mnogo je bilo lepih palač in industrijskih zavodov. Dne 8. oktobra 1871. leta je v južnem delu mesta šla z lučjo mlest krave. Krava je brnila v petrolejsko svetilnico. Nastal je velik požar. Čez 24 ur je ponosno mesto bila kadeče se pogorišče. (Dalje sledi.)

Obrtna enketa.

V zbornici poslancev se je predlagalo, da se nekoliko premeni sedanji obrtni zakon, kateri povsem ne ugaja sedanjim potrebam obrtnikov. Izvolil se je poseben odsek, kateri sedaj pretresuje to stvar. Zbornica je pooblastila odsek, da zboruje tudi mej parlamentarnimi počitnicami. Da poizve potrebe obrtnikov, je odbor sklenil povabiti več obrtnikov, da povedo željo svojega stanu. Sklenilo se je, da odbor ne bode sam izbiral, koga bode vabil, temveč se povabijo nekatera društva obrtnikov, da pošljejo k enketi svoje odposlance, katere sami zbero. Ta enketa se je že začela in nekateri odposlanci so že bili poprašani. Odsek je sestavil neka vprašanja, na katera mu morajo odposlanci odgovarjati. Odposlancem se povrnejo potni stroški in jim prizna tudi primerna odškodnina za tisti dan, ko so poklicani k enketu. Odposlanci odgovarjajo na sledeča vprašanja...

A. Dokaz sposobnosti.

I. Izpit za pomočnike in mojstre pri rokodelskih obrtih.

1. Naj se bi dokaz sposobnosti popolnil z obveznim pomočniškim in mojsterskim izpitom ali le z jednim teh dveh izpitov?

2. O čem naj bi se izpraševalo pri teh izpitih?

II. Vpeljava dokaza sposobnosti za druge obrtne vrste.

3. Se li naj raztegne dokaz sposobnosti za rokodelske obrte tudi na tovarnarje, kateri izdelujejo v svojih zavodih take stvari?

4. a) Je li potrebno, da se zahteva dokaz sposob-

nostij od ljudij, ki začno kak trgovski obrt?

b) Kakšen naj bi bil ta dokaz sposobnosti?

B. Nastop, obseg in izvrševanje obrta.

6. Naj li obrtno oblastvo povpraša dotično zadrugo za mnenje, predno komu dovoli kak rokodelski ali pridržan obrt, in če se mora držati tega mnenja?

7. a) Ali naj to velja tudi pri odločevanju o obsegu kacega obrta po § 36 obrtnega reda?

b) Vprašajo naj li obrtna oblastva zadrugo in če so dolžna se držati njenega mnenja, kadar je dvom o obsegu kacega obrta?

8. Naj se li zahteva, da obrtnik, kateri potrebuje za popolno dovršitev svojih izdelkov kacij del drugih obrtov, dá izvršiti ta dela samostojnim obrtnikom dotičnega obrta ali dotičnih obrtov, ali pa morda zadostuje § 37 obrtnega reda?

9. Smejo li posestniki trgovskih obrtov jemati naročila na obrtne izdelke „po meri“, če ne dokažejo sposobnosti za dotični obrt?

10. Se li naj omeji oglasitev trgovskega obrta na določene vrste blaga?

11. a) Se li naj pri trgovini z rokodelskimi izdelki zahteva, da se poskrbi za razvidnost, od kod so izdelki?

b) Ali naj se za trgovino z rokodelskimi izdelki zahteva posebno dovoljenje?

c) Ali naj se taka trgovina pridrži izključno trgovcem?

C. Ponujanje blaga od hiše do hiše in prodajalnične podružnice.

12. Naj se še dalje komu dovoli, da ponuja svoje blago od hiše do hiše, ali naj se taka trgovina odpravi ali omeji in oziroma na katere predmete?

13. Se li sme dovoliti kakemu obrtnemu podjetju, da osnuje prodajalničnih podružnic, kolikor le hoče?

D. Obrtno pomočno osobje.

14. Če je mogoče in je li želeti, da se raztegnejo določbe VI. poglavja obrtnega reda (skrb za zdravje, počitki mej delom, nedeljski počitek, večerne in nedeljske šole, plačevanje mezde, delavske knjižice, spričevala, sezname delavcev, delavski red, določbe o razrešnji delavskega razmerja in o mladostnih pomočnih delavcih itd.) na delavce, ki opravljajo najnavadnejša v članu V. odstavek a) razglasilnega patenta k obrtnemu zakonu označena dela (dninarsko delo itd.)?

15. So li določbe §§ 96. a) in 96. b) sedanjim razmeram primerne ali je pa umestno še okrajšati delavsko dobo?

16. So se li delavske knjižice za podjetnike in delavce jednako koristne pokazale in je li želeti, da se pridržé?

17. Bi li bilo umestno in je želeti, da se §§ 96. a) in 96. b) obrtnega reda (najdaljša delavska doba, varstvo otrok in žensk) tudi porabijo pri obrtnih podjetjih s tovarniško vršbo, v katerih dela nad 20 oseb, bodisi že pomočnih delavcev ali dninarjev?

18. a) Se li omejujoče določbe o porabi mladostnih delavcev mej 12. in 14. letom (§ 94. obrtnega reda) spolnujejo in se li njih izpolnjevanje oblastveno nadzoruje?

b) Bi li ne kazalo za vse trgovske pomožne osebe vpeljati določene najdaljše delavske dobe?

Se li s dosedanjimi določbami in njih izvrševanjem doseza smoter, katerega stavlja obrtni red gledé na spolnovanje učne pogodbe, obrtno izobražbo učencev, njih нравstveno vzgojo, obisk cerkve, večernih in nedeljskih šol, in kako bi se mogel obisk obrtnih nadaljevalnih šol narediti obvezen?

20. Katere določbe o odpovedi za trgovsko pomožno osobje se naj vsprejmejo v obrtni red (član 61. trgovskega zakonika.) (Konec sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Dolžina telegrafskih žic. Konec leta 1892 se je pomnožila dolžina telegrafskih dratov na vsem svetu za 340 tisoč kilometrov. Novih telegrafskih postaj se je odprlo 10 tisoč. Konec decembra 1892. je bilo svetovnemu občinstvu na razpolaganje poldrugi milijon telegrafskih prog, med katerimi je bilo napetih 4 milijone, 348 tisoč kilometrov dratu. Tu pa niso všteti še železniški telegrafi in telefoni.

Po posamičnih delih zemlje so nastopne dolžine telegrafskih žic.

a) V svetovno telegrafsko zvezo spadajočo.

v Evropi	2,161.300 kilometrov,
izven Evrope	494.700 "

b) Izven svetovno telegrafske zveze

v Ameriki	1,200.000 kilometrov,
v družih delih zemlje	250.000 "
Podmorske zveze	242.000 "

Leta 1892. je bilo izročeni 312 milijonov telegramov na vsej zemlji. Pod morjem so položili važno zvez med Senegalom in Brazilijo.

Čiščenje novosrebrnih stvari. Stvar se dene najprej v zmes iz jednega dela solitrove kisline (ločnice) in 12 delov vode, potem se pa pomoči v zmes iz enakih delov žveplene in solitrove kisline, naposled se pa še v vodi splakne, posuši in očisti.

Kako se naredi barva za štipilje? Zmeša se 2 dela berolinskega modrila in 3 dele saj. Tej masi se pride laškega olja, da vsa postane lahko tekoča in potem se s čopičem nadeva na štipiljsko blazinico.

Kmetijstvo.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe.

Dne 8. t. m. je c. kr. kmetijska družba imela občni zbor v mestni dvorani. Vlado je zastopal vladni svetnik Dralka, navzočna sta bila tudi deželni glavar in ljubljanski župan.

Predsednik Murnik v svojem nagovoru prosi vladnega zastopnika in deželnega glavarja, da bi vsak v svojem delokrogu pospeševala družbo, in zahvali gospoda župana, da prepušča za zborovanje mestno dvorano. Potem omenja, da se je začel splošno izvrševati zakon o povzdigi živinarstva. Mnogo se je doseglo v kočevskem

in črnomaljskem okraji, več napredkov je pa želeti v kamniškem okraji. Da se ni več storilo, je nekoliko kriva slaba letina in suša. Doslej se je oddajalo po 24 bikov za polovico cene, letos se jih z državno in deželno podporo lahko še več, če se dobé sposobni prejemniki. Nadaljevalo se bode premovanje konj in prirejale dirke, ako ne usahnejo dotične podpore. Ribarski odsek marljivo deluje in je oddal letos že jednoletnih ribic. Število društvenikov narašča, in število podružnic pomnoži se z dovoljenjem današnjega zbora od 50 na 62. Odbor poslovil se je od prejšnjega dež. predsednika barona Winklerja in pozdravil sedanjega vodjo vlade barona Heina. Lanska letina je bila slaba, ali letošnja tudi dobro ne kaže, a treba je vztrajati. Konec predsednik zakliče trikrat cesarju „Slava“, čemur zborovalci navdušeno pritrdi.

Tajnik je potem poročal o družbinem delovanju. Leta 1892 je pristopilo 365 udov. Konec leta je bilo 17 častnih, 9 dopisujočih in 2317 pravih udov. Podružnic je bilo petdeset in več se jih še snuje. Ko se je poročilo tiskalo, je družba imela 53 podružnic 2500 udov. Umrlo je lani 53 družabnikov. Podkovrska šola je dobro obiskana. Ta šola pa ni več družbina, kakor je bila pod Bleiweisom, zakaj družba daje le prostore, učitelje pa plačuje država. Drevesnica se je razširila in že sedaj se oddaje na leto po 13000 drevesc, v kratkem jih bode mogoče oddajati po 20000. Delajo se poskušnje za seme krompirja, ker je ribniški opešal. Drugo leto se bode morda za seme razdaljal, potem bodo kmetovalci pridelovali zopet za izvoj dobro blago. Družbeni list „Kmetovalec“ se tiska v 3000 izvodih. Odbor je gledal, da dobi dobrega deteljnega semena. Lani je zmanjkalo pravega ruskega lanenega semena, ker se silno poprašuje po njem. Dobila se je podpora od vlade za nakup ruskega lanenega semena, ajde in semenskega krompirja, kar je prouzročilo za 12000 gld. prometa. Po moči se je podpiralo vinstvo. Nakupilo se je dva vagona modre galice in se je oddajala po nižani ceni za škropljenje vinogradov, katere je napala strupena rosa. Razdeljevalo se je zastoj škropilnice kupljene z ministersko podporo. Tudi za umetni gnoj se je skrbelo, ker vinstvo ne propada le zaradi strupene rose in trtne uši, temveč tudi zaradi tega, ker je zemlja že izsesana. Sadjarstvo napreduje. Razen društvene je še osem drugih drevesnic pri podružnicah in šolah. Živinarstvo se pospešuje z oddajanjem plemenskih bikov, bergamotnih ovnov in angleških mrjascev za polovico cene. Lani se je razdelilo 40 mrjascev. Želeti je, da se razširi angleško pleme, ker hrvatsko boleha na parkljih in gobci. Za čebelarstvo se izda poduk v slovenščini, ker so dosedanje knjige zastarele in so tudi že pošle. Rokopis je pripravljen. Nakup kmetijskih strojev napreduje. Kmetovalec se širi. Konjereja tudi napreduje in izrejšajo se konji težkega plemena. Poročevalec nasvetuje, da vzame poročilo na znanje in izreče zahvalo c. kr. vladi, deželnemu zboru in kranjski hranilnici. Po precej dolgi debati so se vsprejeli tajnikovi nasveti.

dela, da bi prodrila. — Državni zbor snide se že dne 4. julija t. l. Otvori ga cesar osobno.

Srbija. — Skupščina je na prestolni govor kraljev odgovorila v posebni adresi. V adresi se skupščina zahvaluje kralju za junaški čin, s katerim je storil konec nezakonitistim v deželi. pravi, da bo one, ki so rušili ustavo postavila pred sodišče in se končno precej obširno peča s trgovinskima pogodbama z Avstrijo in Nemčijo. Deputaciji, ki je kralju izročila to adresi, se je ta izjavil, da se mu prav zdi, če se oni, ki so rušili ustavo, pokličejo k odgovornosti.

Turčija. — Po nekem poročilu iz Carigrada prišli so na sled neki zaroti proti sultanu. Več sumljivih osob, mej njimi dva stotnika gasilcev, so zaprli in prognali. Said Paša sam bil je v nevarnosti, poklicali so ga večkrat v palačo in ostro izpraševali, a spoznalo se je, da je bil krivo tožen. Na vse obiskovalce palače se strogo pazi.

Anglija. — Dolenja zbornica vzprajala je § 4. irske predloge. V vsem je upanje, da prodere predloga, zmirom manjši. Nobena prava sloga ne vlada več in to ne mej vladno stranko, ne mej Irci in ne mej ministri samimi. Le Gladstone gre neustrašeno svojo pot, toda Irci mu tudi že pretijo, da ga bodo pustili na cedilu z vsem, če bode unijonistom toliko prijenjaval. Skoro ni upanja, da bi bila predloga še to zasedanje rešena. Irci so zaradi tega prav nevoljni.

Obrtnija.

Obrtna enketa.

(Konec.)

E. Zadruga.

21. Na kak način naj se dopolni § 115 obrt. reda ali premeni, da se olajša naprava ali zakup obrtnih podjetij ali potem zlasti naprava pomočnih strojev ali materiala za malo obrt v skupno porabo (§ 114. odstavek I.)

22. Ali naj sme v bodoče obrtno oblastvo pri potrjevanju volitve združnega načelnika in načelnika pomočnega odbora kakor doslej postopati po svobodnem predvarku (§ 119, odstavek 2 in § 120. odstavek 3) ali pa naj sme odreči potrdilo samo, če se pokaže, da dotičnik sploh ne sme voliti in voljen biti?

23. Se li naj dovoli naprava obrtnih (okrajnih, deželnih, državnih i. t. d.) zvez, ali pa osnuje obvezna organizacija?

24. Naj li ima zadruga pravico pritožiti se proti vsem odločbam obrtnega oblastva, zlasti kadar gre za to, da se komu spregleda dokaz sposobnosti, da se določi obseg obrtne opravičenosti, ali naj ima pritožba odločilni vpliv, če gre za podeljenje obrtne pravice komu?

F. Zavarovanje.

25. Seli naj raztegne zavarovanje proti nezgodam tudi na male obrtnike.

26. Kake želje so še

a) glede združnih bolniških blagajnic,

b) glede zavarovanja učencev?

c) glede osnove obligatoričnih mojsterskih bolniških blagajnic?

G. Pomočniki, delujoči v svojih stanovanjih.

27. Je li želeti in če je mogoče prepovedati obrtnikom imeti obrtnike, ki delajo v svojih stanovanjih?

H. Nedeljski počitek.

28. Zadoščujejo li določbe o nedeljskem počitku. Kako se izvajajo? Kako naj se določbe o nedeljskem počitku premene? Kako naj se izvede nedeljski počitek zlasti pri trgovinskih obrtih.

I. Obrtni sveti, trgovske in obrtniške zbornice.

29. Jeli želeti, da se vpeljejo obrtni sveti in kako naj se organizujejo?

30. Naj li preidejo pravice, katere imajo sedaj trgovske in obrtniške zbornice, po obrtnem redu, na združne zveze, (vprašanje 23) ali obrtne svete (vprašanje 29), ki se osnujejo.

Iz naših dežel so povabljeni nastopna društva, da odpošljejo svoje odposlance.

Za Kranjsko:

1. Mojsterska bolniška blagajna obrtnih zadrug v Ljubljani;
2. Gremij ljubljanskih trgovcev;
3. Zadruga kovinskih obrtov v Ljubljani;
4. Pomočniški odsek te zadruga;
5. Zadruga gostilničarjev in kavarnarjev v Ljubljani;
6. Zadruga krojačev, klobučarjev in krznarjev v Ljubljani;
7. Konservativno obrtno društvo v Ljubljani;
8. Kranjsko obrtno društvo v Ljubljani;
9. Katoliške družbe rokodelskih pomočnikov v Ljubljani, v Št. Vidu, na Vrhniki in v Novem Mestu, ki pošljejo skupaj enega zastopnika;
10. 1 zastopnik nemško-kočevskih obrtnikov.

Za Goriško:

1. Slovensko bralno in podporno društvo v Gorici;
2. italijansko društvo: società di mutuo soccorso fra gli artigiani di Gorizia.

Za Trst in okolico:

1. Obrtni društvi v Barkovlji in Rojanu, pa gospodarsko društvo v Skednji, ki pošljejo enega zastopnika;
2. Zadruga pekov v Trstu;
3. Zadruga gostilničarjev v Trstu.

Za Dalmacijo:

„Consortio degli artisti“ v Zadru.

V Istri je prav malo obrtov in ni nobenih zadrug, in zaradi tega menda ni bilo odseku naznanjeno nobeno društvo, na katero bi se bil mogel ozirati.

Za Češko je bilo določenih 61, Moravsko 31, Šlezijo 21 društev in zadrug. Število dozdej določenih zvedencev znaša 246; ker jih pa pošljejo Galicija in Bukovina gotovo tudi čez petdeset, bode skupno število znašalo okroglo 300 mož, ki jih bo moral odsek zaslišati. Zato se pred avgustom ni nadejati enkêtnega sklepa.

Obrtniške raznoterosti.

Kako se ohranjujejo risarije napravljene s svinčnikom, da se same ne zbrišejo in zamažejo? Nastrgaj